

Біовлада в просторі сучасного міста: модуси репрезентації

Оксана Зубарева, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Медикалізація на сучасному етапі представляє своєрідний синтез попередніх історичних етапів. З одного боку, сучасний культ людського тіла і здоров'я, що підігривається ЗМІ, медичними або близько медичними корпораціями, перевершує те, що було раніше. З іншого боку, сучасна медицина, використовуючи найсучасніші наукові та технічні досягнення, демонструє нові можливості і відкриває перед людиною практично безмежні перспективи. До цих двох чинників додається третій, який виступає головною рушійною силою сучасної медициналізації – це комерція. Ототожнення біовлади і медичної влади має свої підстави, оскільки медицина дійсно є інститутом, який фокусується (в певному сенсі) на контролі за біологічними сторонами життя людини, можливості останнім часом стрімко розширюються у зв'язку з експансією новітніх біомедичних технологій. При допомозі механізмів біовлади в сучасному суспільстві, які характеризують її як безособову владу, аморфну, занурену в мережу міжособистісних взаємодій, регулюється витончений, не репресивний прояв потреб, пропозицій та заохочень до певної поведінки населення. Сучасне місто є достатньо складним соціокультурним феноменом і представляє собою динамічне середовище, яке здатне змінюватись у залежності від наявної факторної обумовленості як екзогенного, так і ендогенного характеру. В якості модусів репрезентації біовлади в просторі сучасного міста визначено популяризацію ідеології хелсизму. Найбільш вдалим механізмом трансляції ідеології хелсизму стала реклама, яка активно інкорпорована в публічний простір міста. Типовим елементом повсякденності містянина став «біо-хакінг» – система контролю за здоров'ям, яка базується на визначенні та постійному моніторингу життєвих показників. Ефектом біовлади, стала наростаюча фармацевтикалізація, що інкорпорована в повсякденність сучасного міста.

Ключові слова: біовлада, медициналізація, міський простір, ідеологія хелсизму, комерціалізація, біоетика, біохакінг

Biopower in the space of a modern city: moduses of representation

Oksana Zubareva, Oles Honchar Dnipro National University

Medicalization at the present stage is a kind of synthesis of the previous stages. On the one hand, the modern cult of the human body and health, fueled by the media, medical and medical corporations, is superior to that of antiquity. On the other hand, modern medicine, using the most advanced scientific and technical achievements, demonstrates new possibilities and opens up almost limitless prospects for a person. Added to these two factors is the third, which is the main driving force of modern medicalization – this is commerce. The identification of bio- and medical power has its grounds, since medicine is indeed an institution profiling (in a certain sense) on the control of the biological aspects of human life, the possibilities have recently been rapidly expanding in connection with the expansion of the latest biomedical technologies. With the help of the mechanisms of biopower in modern society, which characterize it as an impersonal power, amorphous, immersed in a network of interpersonal interactions, an elegant, and not repressive, manifestation of needs, suggestions and rewards for certain behavior of the population is regulated. The modern city is a rather complex socio-cultural phenomenon and is a dynamic environment that can change depending on the existing factor conditioning, both exogenous and endogenous. At the same time, health began to be perceived as a certain way of life, rather than an attribute. The New Understanding of Health focused public discourse on the importance of self-preserving behavior and the transfer of responsibility for health from health care institutions to the individual. The popularization of the ideology of Helsism is defined as modes of representation of biopower in the space of a modern city. The most successful mechanism for broadcasting the ideology of Helsism is advertising, which is actively

incorporated into the public space of the city. «Biohackin», a health control system based on a specific and constant monitoring of vital signs, has become a typical element of a city dweller's everyday life. The strengthening of socio-controlling mechanisms of medicalization was manifested not only in the mass expansion of biomedical technologies, but also in the fact that more and more personal problems began to be considered as falling within the competence of medicine. The effect of biopower is the growing pharmaceuticalization incorporated into the everyday life of a modern city. In this way, pharmaceutical companies use advertising to build their impact on potential consumers. This activity includes: reflecting some personal problems as medical.

Keywords: *biopower, medicalization, urban space, ideology of Heliism, commercialization, bioethics, biohacking*

Биовласть в пространстве современного города: модусы репрезентации

Оксана Зубарева, Днепровский национальный университет имени Олеся Гончара

Медикализация на современном этапе представляет своеобразный синтез предыдущих этапов. С одной стороны, современный культ человеческого тела и здоровья, подогреваемый СМИ, медицинскими или около медицинскими корпорациями, превосходит то, что было в античности. С другой стороны, современная медицина, используя самые передовые научные и технические достижения, демонстрирует новые возможности и открывает перед человеком практически безграничные перспективы. К этим двум факторам добавляется третий, который выступает главной движущей силой современной медикализации — это коммерция. отождествление био- и медицинской власти имеет свои основания, так как медицина действительно является институтом, профилизирующимся (в определенном смысле) на контроле за биологическими сторонами жизни человека, возможности в последнее время стремительно расширяются в связи с экспансией новейших биомедицинских технологий. При помощи механизмов биовласти в современном обществе, которые характеризуют ее как безличную власть, аморфную, погруженную в сеть межличностных взаимодействий, регулируется изящное, а не репрессивное проявление потребностей, предложений и поощрений к определенному поведению населения. Современный город является достаточно сложным социокультурным феноменом и представляет собой динамическую среду, которая способна изменяться в зависимости от существующей факторной обусловленности, как экзогенного, так и эндогенного характера. В качестве модусов репрезентации биовласти в пространстве современного города определено популяризацию идеологии хелсизма. Наиболее удачным механизмом трансляции идеологии хелсизма стала реклама, которая активно инкорпорирована в публичное пространство города. Типичным элементом повседневности горожанина стал «биохакинг» — система контроля за здоровьем, основанная на определенном и постоянном мониторинге жизненных показателей. Эффектом биовласти, стала нарастающая фармацевтикализация, инкорпорированная в повседневность современного города.

Ключевые слова: *биовласть, медикализация, городское пространство, идеология хелсизма, коммерциализация, биоэтика, биохакинг*

Постановка проблеми.

Починаючи з другої половини ХХ ст. однією з найбільш трендових проблематик соціологічного дискурсу стала ідея медикалізації і біовлади як «матриксу» дискурсивних і позадискурсивних науково (медично) обґрунтованих дисциплінарних практик контролю, нормалізації і вдосконалення людської тілес-

ності» (Тищенко, 2001, с. 24) Відповідно, у середовищі інтелектуалів заговорили про зміну векторів владних відносин у суспільстві, «дуже глибоку трансформацію (механізмів) влади» (Adams, 2017), що використовує принципово нові методи тотального соціального контролю. У межах нашого дослідження, ми пропонуємо розглянути особливості репрезентації біовла-

ди в просторі сучасного міста крізь призму «використання» людської тілесності, яка постає в якості індивідуалізованого об'єкту нагляду, тренування, навчання і покарання.

Аналіз досліджень і публікацій.

Відомий дослідник технологій біоцентризму та біовлади І. Кобилін зазначає, що «поняття біовлади (або біополітики) є одним з найбільш обговорюваних у сучасному полі гуманітарних наук» (Кобилін, 2001, с. 171). Водночас, дослідник пов'язує появу цих термінів з науковою спадщиною М. Фуко («biopower»), який, аналізуючи еволюцію владних відносин у суспільстві, під «біовладою» розуміє форму влади, що бере початок з кінця вісімнадцятого століття й виникає у результаті необхідності переформатування чинної системи дисциплінарної влади, особливо стосовно примусу та контролю (Кравець, 2017, с. 209). Відзначимо, що на сьогодні проблематика біовлади опинилася в фокусі наукових інтересів таких відомих зарубіжних і вітчизняних дослідників, як: Дж. Агамбен, В. Глазко, М. Лаззарато, А. Кравець, А. Негрі, П. Тищенко, М. Фуко, М. Чешко.

Мета дослідження – визначити особливості репрезентації біовлади в просторі сучасного міста.

Виклад основного матеріалу.

Виникнення ідеї біовлади, як вже зазначалося вище, пов'язано з іменем М. Фуко, що розглядає останню як нову форму влади: «яку класичний світ ще не знає»; «яка зародилася як результат нової динаміки сил»; «яка перетворює владу-знання у фактор перетворення людського життя» (Фуко, 2010, с. 154). У першу чергу, дослідник акцентує увагу на тому, що в умовах «нової соціальності» біовлада контрастує з традиційними режимами влади, які спиралась на загрозу смерті чи покарання, при цьому «soft power» не є менш тотальною, чи дисциплінарною. Згідно з М. Фуко, біовлада – це продуктивна форма відносин влади, що здійснюється населенням (а не окремими органами) у профілактичній формі для максимального збільшення продуктивності, на відміну від примусу, характерного для суверенної (верховної) влади» (Фуко, 2005, с. 106). Ідея м'якого, спокус-

ливого, але всеохоплюючого контролю, що характеризує сучасність аналізується І. Нежинським, останній зазначає, що відповідно до поглядів М. Фуко, влада, поступово розпливаючись і «дроблячись», з часом «розчиняється» в соціальному несвідомому, набуваючи чисто маніпулятивного характеру і бере під свій контроль усі сфери соціального існування. Більш того, влада починає контролювати нагальні потреби людини, формуючи його соціальний і навіть тілесний вигляд: «ця «біовлада», проте, виявляється якби і непомітною на перший погляд; маніпулятивна машина працює майже безшумно (у всякому разі, поки є відповідна фінансове «мастило» і енергетичне підживлення від електорату), однак результати її роботи цілком очевидні. В кінцевому підсумку, в надрах соціального несвідомого виникають механізми тотального контролю потреб» (Нежинський).

Зауважимо, що генеалогічно поняття «біовлади» для М. Фуко було обмежене сферою медичних втручань і пов'язувалося з інституціоналізацією системи охорони здоров'я і нормуванням біологічних характеристик населення в дисциплінарному суспільстві. Дійсно в основі медикалізації як культурного екрану сучасності лежить ідея ототожнення біо- та медичної влади. Така точка зору є обґрунтованою, оскільки медицина дійсно є тим соціальним інститутом, що монополізував контроль за біологічними сторонами життя людини. Можливості медицини останнім часом стрімко розширюються у зв'язку з експансією новітніх біомедичних технологій: «медицина в ХХ столітті перетворилася в біомедицину, її розвиток не мислиться без прикладного використання фундаментальних відкриттів в галузі біології, цитології, генетики, ембріології (втім, як і практично всі напрямки розвитку біологічної науки орієнтовані на медичне застосування). Причому мова йде не про окремі інноваційні знахідки – точки зростання, а про технології, які стають все більш і більш масовими» (Созинов, 2008, с. 270).

Більш широке визначення біовлади було запропоновано М. Хардтом і А. Негрі в контексті немарксистської теорії глобального порядку ХХІ ст. У межах теоретичних положень «Імперії», дослідники

під біовладдою розуміють ситуацію, коли влада радикально розширює межі свого застосування та її об'єктом стає в буквальному сенсі все життя («біос») людини в усьому його різноманітті (Хардт, 2004, с. 40). Зважаючи на немарксистську методологічну оптику, біовлада розглядається не стільки з точки зору політичних, скільки економічних ефектів, і в кінцевому підсумку виявляється вираженням тотальної економічної влади капіталу. При цьому, А. Негрі зазначає, що метою його дослідження є «обговорення проблеми організації праці у контексті формування нового постмодерністського політичного поля, що відбувається в біосі» (Negri, 2007). Біовлада бере під контроль управління здоров'ям, харчуванням, народжуваністю тощо, оскільки кожна з цих сфер суспільного життя «стала політикою». Таким чином, біовлада поступово пронизує усі сфери життя суспільства, а біополітика являє собою свого роду грандіозну «соціальну медицину», яка займається контролем населення як способом «керувати життям»; останнє ж відтепер стає частиною сфери влади (Negri, 2007). До подібного висновку в контексті порівняльно-історичного аналізу влади приходять В. Чешко та І. Глазко, які в популярній праці «High Hume (биовласть и биополитика в обществе риска)» наголошують на тому, що біовлада в епоху генних технологій, змінивши форму, стає тотальною по суті. Щодо механізмів «нової влади» дослідники зауважують, що «вона не протистоїть конкретному індивіду і не підтримує його, вона оточує і пронизує соматичне буття в головному і в дрібницях. Вона приймає на себе функції соціоекологічного середовища, продукує стратегії поведінки в цьому світі» (Чешко, 2009, с. 18).

Виходячи з розуміння біовлади, як нової форми soft total контролю, що пронизує все соціальне тіло, і засноване на ідеї управління «життям», у подальшому ми пропонуємо зосередитись на формах її прояву в міському просторі. Сучасне місто є достатньо складним соціокультурним феноменом і представляє собою динамічне середовище, яке здатне змінюватись залежно від наявної факторної обумовленості як екзогенного, так і ендогенного характеру. Морфологія

міської території стає породжуючою грама-тикою поведінки людей, відповідно, міський public space, з одного боку, конструюється соціальною реальністю, а з іншого – навпаки, конструює цю реальність. Тобто ми маємо на увазі, штучність створення суспільного простору і те, що він є елементом відтворення та творення соціальної реальності. Так, П. Бурдьє зазначає, що простір (міський простір) є конструктом, і продуктом владних відносин: «той простір, у якому ми живемо і який ми пізнаємо, є соціально позначеним і сконструйованим». Соціальне також «об'єктивоване», «вписане» у просторове: «фізичний простір є соціальною конструкцією і проекцією соціального простору» (Вахштайн, 2003). Не менш важливою характеристикою міського простору є наявність контролю. А. Лефевр відштовхується від ідеї створеності, виробництва простору: «простір є продукт (соціальний)». Однак, будучи засобом виробництва, він одночасно є і засобом контролю; у цьому сенсі він так само «реальний» як товар або гроші. Так, суспільний простір не лише зумовлює створення комунікації, а й обмежує її, він контролює та обумовлює рівень доступу; простір задає норми поведінки та існування в ньому (Лефевр, 2002).

Зважаючи на вищезазначене, в якості модусів репрезентації біовлади в просторі сучасного міста, ми визначаємо – популяризацію ідеології хелсизму («healthism»). Вперше концепція «нового розуміння здоров'я» була запропонована Робертом Кроуфордом у праці «Хелсизм і медикалізація повсякденності» для дослідження моралізаторської ідеології в розвинених країнах, згідно з якою проблеми зі здоров'ям і їх вирішення повністю переносяться в зону відповідальності індивіда (Гвоздев, 2016). У той же час здоров'я почало сприйматися як певний спосіб життя, а не атрибут. «Нове розуміння здоров'я» сфокусувало публічний дискурс на значущості самозберігаючої поведінки і перенесення відповідальності за здоров'я з інститутів охорони здоров'я на індивіда. У той же час «хелсизм» вказав на тенденцію до моралізації здорового способу життя і негативне забарвлення дій тих, хто не відповідає нав'язаному образу «здорового» (Гольман,

2014, с. 511). Тобто, тотальний контроль «нової влади» сфокусувався на «біосі» індивіда, і визначив здоров'я в якості найвищої цінності, що характеризується досяжницьким статусом, який прямо корелює з соціальною успішністю. Відповідаючи вимогам часу місто стало майданчиком популяризації фітнес-культури, структуру якої складають фітнес-клуби, центри, студії, тренажерні зали, фіто-бари, послуги SPA.

При цьому досить показово, що модифікації зазнало саме поняття «фітнесу», що в умовах актуального культурного коду розглядається не просто як фізичне навантаження (постійне або періодичне), а як система, яка включає фізичну активність, збалансоване харчування, відмову від шкідливих звичок, здоровий спосіб життя, дбайливе і продумане ставлення до свого здоров'я, емоційного стану та зовнішності повсякденно (на роботі, вдома, на відпочинку тощо), це життя «в стилі фітнес» (Чернявська, 2012, с. 80). Public space міста переповнений приблизно наступними меседжами: «фітнес – спосіб і стиль життя, що дозволяє зберігати та зміцнювати здоров'я, врівноваженість емоційного стану, удосконалювати фізичну форму й самопочуття» «фітнес і спорт – успіх в житті і вічна молодість», «фітнес – шлях до досконалості» та ін.

Варто зауважити, що найбільш вдалим механізмом трансляції ідеології хелсизму стала реклама, яка активно інкорпорована в публічний простір міста. Рекламний продукт, що став невід'ємним елементом морфології сучасного міста, проникаючи в культурну тканину, м'яко в формі «бажаного» і «спокусливого» формує ціннісні ідеали, що (ре-)трансляються на рівні підсвідомого. У реклами, як ефективного засобу впливу на потенційного споживача є дві сторони, з одного боку, вона є інструментом просування товару, з іншого боку, втілює в собі домінуючий соціокультурний дискурс. Латентна функція реклами проявляється в тому, що вона, відображає схвалювані в суспільстві моделі поведінки, та в символічній формі конструює певні картини світу. Ж. Савельєва, розкриваючи «прихований» бік реклами, виокремлює наступні її компоненти: «задає еталони світоустрою», «формує почуття

незадоволеності у населення», «акцентує і проблематизує певні аспекти реальності, щоб спонукати до дії і споживання, і таким чином нав'язує штучні потреби, цінності» (Савельєва, 2010, 103). Тож комерціалізація ідеології здорового способу життя тиражована міською рекламою, призвела до того, що типовим елементом повсякденності містянина став «біохакинг» – система контролю за здоров'ям, яка базується на визначенні та постійному моніторингу життєвих показників: «мета біохакингу – прожити якомога довше, залишаючись здоровими як фізично, так і психологічно. Правильне харчування, фази сну, вітаміни в таблетках круглий рік і фітнес-браслети – лише деякі складові направлені на постійний аудит власного стану здоров'я. Відповідно, щоб не бути соціальним аутсайдером індивід змушений бути рефлексивним проектом себе» (Зубарева, 2019, с. 20). Тотальний контроль заснований на біовладі модифікував, як зазначає І. Тищенко, поведінку індивіда, що наразі утворює ланцюжок ритуально повторюваних елементарних поведінкових блоків «стимул-реакція»: звечора завів будильник, щоб прокинутися; вранці – вимив руки милом «Safeguard», щоб убити мікробів; почистив зуби пастою «Blend-a-Med», щоб запобігти карієсу; прийняв душ і вимив голову шампунем «Head and Shoulders» від лупи; випив кави; потім пожував жуйку, щоб відбілити зуби, позбутися від поганого запаху з рота і уберегтися від карієсу; перед роботою випив транквілізатор від стресу, «Валокордин» від серця, «Гастрофарм» від шлунка, «Анальгін» від голови... на ніч – снодійні, щоб заснути, і поставив будильник, щоб прокинутися (Тищенко, 2001, с. 39–40). Реклама, таким чином, розширила поля біовлади, оскільки вплив медицини на суспільство виявився все більш дифузним. Посилення соціоконтролюючих механізмів медикалізації проявилось не тільки в масовій експансії біомедичних технологій, але і в тому факті, що все більше коло особистих проблем почали розглядатися як такі, що лежать в сфері компетенції медицини.

Ефектом біовлади, стала наростаюча фармацевтикалізація, що інкорпорована в повсякденність сучасного міста. Зацікав-

леними фігурами фармацевтикалізації суспільства виступають і фармацевтичні корпорації, і діагностичні лабораторії, і страхові фірми, і держава загалом. Зазначене сприяє подоланню вузького погляду на біовладу, як ізольовану владу медицини і наочно демонструє, що вона змикається з іншими типами влади, у першу чергу економічною, завдяки механізмам комерціалізації і конс'юмеризації. Влучно зазначає С. Пустовит: «медикалізації індивідуального та соціального життя також сприяє розвиток приватного сектора і підприємництва в медицині і сфері охорони здоров'я. Приватний сектор створює сприятливі умови для підміни цінностей психофізичного здоров'я та особистого щастя цінностями комфорту, фармакологічної ефективності і нескінченного процесу споживання» (Пустовит, 2009, с. 164). По суті, процесу творення ефективної терапії в суспільстві передують певний «запит» на потребу в ній, наприклад, через «конструювання» хвороби, яку «експерти» повинні успішно діагностувати і лікувати. Так фармацевтичні компанії за допомогою реклами вибудовують свій вплив на потенційного споживача. Ця діяльність включає в себе: відображення деяких особистих проблем як медичних; перетворення слабо виражених симптомів в серйозні; перебільшення серйозності і поширеності проблем; переконання людей в тому, що дані хвороби можна вилікувати тільки за допомогою прийому лікарських препаратів (Abraham, 2011, с. 727). Отже, відмінною особливістю роботи медичної і фармацевтичної спільноти в культурному ландшафті сучасності є те, що всі «хвороби» конструюються в визначених культурних і семантичних рамках для збільшення впливу на суспільство. У даному контексті звернемося до вже згадуваних нами М. Хардта і А. Негрі, що розглядають біовладу гранично широко як владу над виробництвом людського життя: «суспільство, поглинене владою, яка дісталася до центрів соціальної структури і процесів її розвитку, реагує як єдине тіло. Таким чином, влада висловлює себе як контроль, повністю охоплює тіла і свідомість людей і одночасно поширюється на всю сукупність соціальних відносин» (Хардт, 2004, с. 35).

Висновки.

І тут варто зазначити, що біовлада має розумітися як влада, що має справу з існуванням людської тілесності, з механізмами організації самого людського життя. Те, що раніше вважалося приватною справою окремих людей чи питанням їх волі, здібностей, везіння, наразі все активніше підпорядковується діям влади – і з боку медицини, і медикаментозних засобів, і з боку освіти, і з боку інших сфер впливу. З одного боку, сучасна влада зміщується все більше від зовнішнього тиску з боку владних інстанцій до використання тих чи інших форм інтеріоризації свого впливу через більш м'які засоби впливу. Відповідно біовлада стає в сучасному світі все більше актуальною: від того, яка є природа людини, залежить міцність громадських і владних конструкцій сучасного світу. І тому низка сил будуть зміцнювати свою владу, прагнучи стабілізувати цю природу – за допомогою і медикаментів, і психотерапевтичних групових програм адаптації, і впливу на свідомість, і методів контролю. Тобто ми бачимо, що в інтерналістському розумінні відбувається розширення поля біовлади. Це пов'язано з тим, що вплив медицини на суспільство виявляється все більш дифузним, відбувається посилення медикалізації, що отримує прояв не тільки в масовій експансії біомедичних технологій, але і в тому факті, що все ширше коло проблем розглядається в сфері компетенції та юрисдикції медицини. Кожне нове досягнення медицини стає надбанням громадськості, оскільки начебто може змінити звичні уявлення про людську природу. Таким чином, відбувається медикалізація суспільних проблем. І як наслідок, медикалізація стає найважливішим контекстом біополітичним управлінням людиною і населенням. У свою чергу, символічний простір міста формується через здатність візуальних об'єктів до трансляції культурно-символічних кодів за допомогою геометричних, семантичних і естетичних характеристик, які в сучасних умовах насичені медикалізованою тематикою. Відповідно в якості одного із модусів репрезентації біовлади в просторі сучасного міста визначено ідеології хелсизму та посилення ефекту фармацевтикалізації.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

Вахштайн В. К проблеме темпоральных механизмов социальной организации пространства. Анализ резидентальной дифференциации. *Социологическое образование*. 2003. Т. 3, № 3. URL: <http://sociologica.hse.ru/Articles.html>.

Гвоздев М. Хелсизм в контексте социальной критики медицины. *Общество: философия, история, культура*. 2016. № 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/helsizm-v-kontekste-sotsialnoy-kritiki-meditsiny>.

Гольман Е. Новое понимание здоровья в политике и повседневности: истоки, актуальные направления проблематизации. *Журнал исследований социальной политики*. 2014. Т.12, № 4. С. 509–522. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/novoe-ponimanie-zdorovya-v-politike-i-povsednevnosti-istoki-aktualnye-napravleniya-problematizatsii>.

Зубарева О. Соціальні ефекти «нового розуміння здоров'я» в вимірі соціології. *Габітус*. 2019. № 10. С. 19–23.

Кобилин И. Исток и сингулярность: Дж. Агамбен і М. Фуко о рождении биовласти. *Философия и общество*. 2001. № 3(63). С. 171–194.

Кравець А. Біовлада як одне з центральних понять сучасної біополітики. *Серія філософсько-політологічні студії*. 2017. Вип. 12. С. 209–213.

Лефевр А. Идея для концепции нового урбанизма. *Социологическое обозрение*. 2002. Т. 2, № 3. URL: <http://sociologica.hse.ru/Articles.html>.

Нежинский И. Традиция, культура, эзотеризм. Традиция в пространстве культуры. URL: <http://fourthway.narod.ru/lib/exlib/tke.htm>.

Пустовит С. Глобальная биоэтика: становление теории и практики (философский анализ). Киев: Арттур-А, 2009. 324 с.

Савельева Ж. Конструирование социальной проблемы здоровья средствами массовой коммуникации: монография. Казань : КГТУ, 2010. 330 с.

Созинов А. Семь рождений, семь матерей и семь ипостасей биоэтики. *Практическая медицина*. 2008. № 32. С. 24–30.

Тищенко П. Биовласть в эпоху биотехнологий. Москва : ИФ РАН, 2001. 177 с.

Фуко М. Нужно защищать общество: курс лекций прочитанных в Коллеж де Франц в 1975-1976 учебном. Санкт-Петербург : Наука, 2005. 312 с.

Фуко М. Рождение биополитики: курс лекций, прочитанных в Коллеж де Франс в 1978–1979 учебном году / пер. с франц. А. Дьякова. Санкт-Петербург : «Наука» РАН, 2010. 227 с.

Хардт М., Негри А. Империя / пер. с англ., под ред. Г. В. Каменской, М. С. Фетисова. Москва : Праксис, 2004. 440 с.

Чернявска О. Фітнес як стиль життя: особливості розвитку в Україні (на прикладі мегаполісів). *Український соціологічний журнал*. 2012. № 1–2. С. 79–87.

Чешко В., Глазко В. «High Hume» (біовлада і біополітика в суспільстві ризику). Москва : Издательство РГАУ МСХА им. К.А.Тимирязева, 2009. 319 с.

Abraham J. Evolving sociological analyses of 'pharmaceuticalisation': a response to Williams, Martin and Gabe. *Sociology of Health & Illness*. 2011. Vol. 33, No. 5. P. 726–728.

Adams R. Michel Foucault Biopolitics/Biopower, 2017. URL: <http://criticallegalthinking.com/2017/05/10/michel-foucault-biopolitics-biopower>.

Negri A. The Labor of the Multitude and the Fabric of Biopolitics. *Mediations*. 2007. URL: <http://www.mediationsjournal.org/articles/the-labor-of-the-multitudeand-the-fabric-of-biopolitics>.

REFERENCES

Abraham, J. (2011). Evolving sociological analyses of 'pharmaceuticalisation': a response to Williams, Martin and Gabe. *Sociology of Health & Illness*, 33 (5), 726–728.

Adams, R. (2017). Michel Foucault Biopolitics / Biopower. Retrieved from <http://criticallegalthinking.com/2017/05/10/michel-foucault-biopolitics-biopower>.

Chernjavaska, O. (2012). Fitnes jak stil' zhittja: osoblivosti rozvitku v Ukraïni (na prikhladi megapolisiv) [Fitness as a lifestyle: features of development in Ukraine (on the example of megacities)]. *Ukraïns'kij sociologichnij zhurnal – Ukrainian Sociological Journal*, 1–2, 79–87 [in Ukrainian].

Cheshko, V., & Glazko, V. (2009). «High Hume» (biovlada i biopolitika v suspil'stvi riziku) [«High Hume» (biopower and biopolitics in a risk society)]. Moskva: Izdatel'stvo RGAU MSHA im. K.A.Timirjazeva [in Ukrainian].

Fuko, M. (2005). *Nuzhno zashhishhat' obshchestvo: kurs lekcij prochtannyh v Kollezh de Franc v 1975-1976 uchebnoy [Society must be defended: a course of lectures given at the Collège de Franz in the 1975-1976 academic]*. Sankt-Peterburg [in Russian].

Fuko, M. (2010). Rozhdenie biopolitiki: kurs lekcij, prochtannyh v Kollezh de Frans v 1978–1979 uchebnoy godu [The birth of biopolitics: a course of lectures given at the College de France in the 1978-1979 academic year]. (A. D'jakova, Trans.). Sankt-Peterburg «Nauka» RAN [in Russian].

Gol'man, E. (2014). Novee ponimanie zdorov'ya v politike i povsednevnosti: istoki, aktual'nye napravleniya

problematizacii [New understanding of health in politics and everyday life: origins, topical areas of problematization]. *Zhurnal issledovanij social'noj politiki – The Journal of Social Policy Studies*, 12 (4), 509–522. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/novoe-ponimanie-zdorovya-v-politike-i-povsednevnosti-istoki-aktualnye-napravleniya-problematizatsii> [in Russian].

Gvozdev, M. (2016). Helsizm v kontekste social'noj kritiki medicyny [Helsism in the context of social criticism of medicine]. *Obshhestvo: filosofija, istorija, kul'tura – Society: Philosophy, History, Culture*, 2. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/helsizm-v-kontekste-sotsialnoy-kritiki-meditsyny> [in Russian].

Hardt, M., & Negri, A. (2004). Imperija [Empire]. G. V. Kamenskoj, M. S. Fetisova (Eds.). Moskva: Praksis [in Russian]

Kobilin, I. (2001). Istok i singuljarnost': Dzh. Agamben i M. Fuko o rozhdenii biovladi [Source and singularity: J. Agamben and M. Foucault on the birth of biopower]. *Filosofija i obshhestvo – Philosophy and society*, 3(63), 171–194 [in Russian].

Kravec', A. (2017). Biovlada jak odne z central'nih ponjat' suchasnoï biopolitiki. [Biopower as one of the central concepts of modern biopolitics]. *Seriya filosofsk'ko-politologichni studii – Visnyk of the Lviv University. Series of philosophical and political science studios*, 12, 209–213 [in Ukrainian].

Lefevr, A. (2002). Ideja dlja koncepcii novogo urbanizma [Idea for the concept of new urbanism]. *Sociologicheskoe obozrenie – Sociological Review*, 3. Retrieved from <http://sociologica.hse.ru/Articles.html> [in Russian].

Negri, A. (2007). The Labor of the Multitude and the Fabric of Biopolitics. Mediations. Retrieved from <http://www.mediationsjournal.org/articles/the-labor-of-the-multitudeand-the-fabric-of-biopolitics>.

Nezhinskij, I. (2013). Tradicija, kul'tura, jezoterizm. Tradicija v prostranstve kul'tury [Tradition, culture, esotericism. Tradition in the space of culture]. Retrieved from <http://fourthway.narod.ru/lib/exlib/tke.htm>. [in Russian].

Pustovit, S. (2009). *Global'naja biojetika: stanovlenie teorii i praktiki (filosofskij analiz) [Global bioethics: the formation of theory and practice (philosophical analysis)]*. Kiev: Arktur-A [in Russian].

Savel'eva, Zh. (2010). *Konstruirovanie social'noj problemy zdorov'ja sredstvami massovoj kommunikacii [Construction of a social health problem by means of mass communication]*. Kazan': KGTU [in Russian].

Sozinov, A. (2008). Sem' rozhdenij, sem' materej i sem' ipostasej biojetiki [Seven births, seven mothers and seven hypostases of bioethics]. *Prakticheskaja medicina – Practical medicine*, 32, 24–30 [in Russian].

Tishhenko, P. (2001). Biovlad' v jepohu biotehnologij [Biopower in the era of biotechnology]. Moskva: IF RAN [in Russian]

Vahshtajn, V. (2003). K probleme temporal'nyh mehanizmov social'noj organizacii prostranstva. Analiz rezidental'noj differenciacii [On the problem of temporal mechanisms of the social organization of space. Resident Differentiation Analysis]. *Sociologicheskoe obrazovanie*, 3. Retrieved from <http://sociologica.hse.ru/Articles.html> [in Russian].

Zubareva, O. (2019). Social'ni efekti «novogo rozuminnja zdorov'ja» v vimiri sociologii [Social effects of the "new understanding of health" in the dimension of sociology]. *Gabitus*, 10, 19–23 [in Ukrainian].

Зубарева Оксана

Кандидат соціологічних наук, доцент
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

Zubareva Oksana

Candidate of Sociological Science, Assoc. Prof
Oles Honchar Dnipro National University

Email: oksanazubarieva1988@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3313-2635

Цитування: Зубарева, О. (2020). Біовлада в просторі сучасного міста: модули репрезентації. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, 23 (10), 16–23. doi: 10.15421/172089

Citation: Zubareva, O. (2020). Biovlada v prostori suchasnoho mista: modusy reprezentatsii [Biopower in the space of a modern city: moduses of representation] *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 23 (10), 16–23. doi: 10.15421/172089

Стаття надійшла / Article arrived: 05.09.2020

Схвалено до друку / Accepted: 28.10.2020